Sprawdzian z ustroju III Rzeczypospolitej (WOS) Grupa A

WOS: Konstytucja RP z 1997 roku, organy władzy, kontroli i ochrony prawa

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 26

10 zadań, 26 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Senat RP różni się od Sejmu przede wszystkim tym, że Senat:

(A) posiada prawo inicjatywy ustawodawczej, którego nie ma Sejm — projekty ustaw trafiają najpierw do Senatu, a dopiero potem do Sejmu

(B) wybiera i odwołuje Prezydenta RP w głosowaniu, a także powołuje Prezesa Rady Ministrów oraz zatwierdza skład rządu

(C) ratyfikuje umowy międzynarodowe samodzielnie, bez udziału Sejmu, i ma ostatnie słowo w sprawie ustawy budżetowej

(D) pełni rolę izby wyższej — może wnosić poprawki do ustaw lub je odrzucić, jednak Sejm może odrzucić sprzeciw Senatu bezwzględną większością

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Zgodnie z Konstytucją RP z 1997 roku, kadencja Sejmu i Senatu trwa:

(A) 9 lat

(B) 5 lat

(C) 6 lat

(D) 4 lata

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Oceń.

1. Rada Gabinetowa (posiedzenie RM pod przewodnictwem Prezydenta) ma kompetencje Rady Ministrów.	**P**	**F**
2. Prezydent RP może wydawać rozporządzenia z mocą ustawy w stanie klęski żywiołowej.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj organ do jego szefa/przewodniczącego.

1. Najwyższa Izba Kontroli	...	A. Prezes Rady Ministrów (Premier)
2. Sejm	...	B. Prezes NBP
3. Narodowy Bank Polski	...	C. Prezes NIK
4. Rada Ministrów	...	D. Marszałek Sejmu

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj organ państwowy do jego kluczowej funkcji w systemie ustrojowym RP.

1. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (KRRiT)	...	A. organ doradczy Prezydenta, koordynujący bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne państwa
2. Rada Bezpieczeństwa Narodowego	...	B. organ nadzoru nad przetwarzaniem danych osobowych, rozpatrujący skargi obywateli
3. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych (PUODO)	...	C. organ kontroli skarbowej, zwalczający uchylanie się od płacenia podatków
4. Krajowa Administracja Skarbowa	...	D. reguluje rynek audiowizualny, przyznaje koncesje nadawcze i dba o pluralizm mediów

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Zmiana Konstytucji RP wymaga uchwalenia ustawy o zmianie Konstytucji przez Sejm większością co najmniej (1) _____ głosów, w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, a następnie przez Senat bezwzględną większością głosów. Projekt zmiany Konstytucji może wnieść co najmniej (2) _____ posłów, Senat lub Prezydent RP. W przypadku zmiany przepisów rozdziału I, II lub XII Konstytucji, na żądanie uprawnionych podmiotów może zostać przeprowadzone (3) _____ zatwierdzające.

(1) trzech piątych / dwóch trzecich / zwykłej większości
(2) 100 tysięcy / 1/5 ustawowej liczby / 10
(3) wotum zaufania / zgromadzenie narodowe / referendum

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, czym jest wotum zaufania i w jakich okolicznościach jest stosowane.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wyjaśnij rolę i kompetencje Najwyższej Izby Kontroli (NIK) w polskim systemie ustrojowym. Podaj dwa przykłady zakresu jej działalności.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, jaką rolę w państwie pełni Rzecznik Praw Obywatelskich, i wskaż, jak jest powoływany.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

Wyjaśnij trzy kluczowe kompetencje Sejmu RP jako izby niższej parlamentu, które odróżniają go od Senatu.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/wos/ustroj-iii-rp

Sprawdzian z ustroju III Rzeczypospolitej (WOS) Grupa B

WOS: Konstytucja RP z 1997 roku, organy władzy, kontroli i ochrony prawa

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 26

10 zadań, 26 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Konstruktywne wotum nieufności oznacza, że

(A) Prezydent odwołuje premiera na wniosek grupy co najmniej 46 posłów
(B) Sejm odwołuje premiera bez podawania następcy, a rząd działa do wyborów
(C) rząd sam podaje się do dymisji po przegranym głosowaniu nad budżetem
(D) Sejm odwołuje premiera, ale musi jednocześnie wskazać jego następcę

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Samorząd terytorialny w Polsce ma trzy szczeble:

(A) gmina, powiat, województwo
(B) sołectwo, gmina, powiat
(C) gmina, powiat, okręg
(D) dzielnica, miasto, region

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Oceń zdania o ustroju III RP.

1. Rada Ministrów odpowiada politycznie przed Sejmem (wotum nieufności).	**P**	**F**
2. Prezydent RP może rozwiązać Sejm w każdym momencie bez ograniczeń.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj organ do jego kompetencji.

1. Trybunał Konstytucyjny	...	A. Stoi na straży wolności słowa w mediach
2. Najwyższa Izba Kontroli	...	B. Kontroluje działalność organów administracji
3. Rzecznik Praw Obywatelskich	...	C. Stoi na straży wolności i praw obywateli
4. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	...	D. Orzeka o zgodności ustaw z Konstytucją

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj organ samorządu do jego szefa.

1. Miasto na prawach powiatu	...	A. Wójt
2. Województwo	...	B. Marszałek województwa
3. Gmina miejska (do 100 tys.)	...	C. Burmistrz
4. Gmina wiejska	...	D. Prezydent miasta

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Organem powołanym do orzekania o zgodności ustaw i innych aktów normatywnych z Konstytucją RP jest (1) _____ . Organem właściwym do orzekania o odpowiedzialności konstytucyjnej najwyższych funkcjonariuszy państwowych, w tym Prezydenta RP, za naruszenie Konstytucji lub ustawy w związku z zajmowanym stanowiskiem, jest (2) _____ . Naczelnym organem kontroli państwowej, badającym m.in. legalność i gospodarność działania administracji rządowej, jest (3) _____ .

(1) Trybunał Konstytucyjny / Najwyższa Izba Kontroli / Trybunał Stanu
(2) Trybunał Konstytucyjny / Najwyższa Izba Kontroli / Trybunał Stanu
(3) Trybunał Stanu / Trybunał Konstytucyjny / Najwyższa Izba Kontroli

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega funkcja kontrolna Sejmu wobec Rady Ministrów. Wskaż jeden konkretny instrument, za pomocą którego Sejm realizuje tę funkcję.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega 'konstruktywne wotum nieufności' w polskim systemie konstytucyjnym. Porównaj je z prostym wotum nieufności stosowanym w niektórych innych krajach europejskich.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, czym jest i jak działa Najwyższa Izba Kontroli (NIK) w Polsce. Wskaż dwie cechy odróżniające NIK od ministerstwa.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega konstruktywne wotum nieufności jako mechanizm ograniczający niestabilność rządu w polskim systemie parlamentarno-gabinetowym. Wskaż jeden warunek konieczny jego skutecznego zastosowania.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/wos/ustroj-iii-rp

KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z ustroju III Rzeczypospolitej (WOS)

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **D**

3. (2 pkt) **1. F; 2. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–C, 2–D, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–D, 2–A, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) dwóch trzecich; (2) 1/5 ustawowej liczby; (3) referendum** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wotum zaufania: głosowanie w Sejmie wyrażające poparcie dla rządu. Stosowane: 1) Przy powoływaniu rządu — premier przedstawia program i zwraca się o wotum zaufania. 2) Premier może sam zwrócić się o wotum zaufania w dowolnym momencie, aby sprawdzić poparcie Sejmu.
Punktacja: Definicja (1 pkt), okoliczności (1 pkt).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Najwyższa Izba Kontroli jest naczelnym organem kontroli państwa, podlegającym Sejmowi. Bada legalność, gospodarność, celowość i rzetelność działań organów administracji, instytucji państwowych oraz podmiotów korzystających ze środków publicznych. Przykłady: (1) Kontrola wykonania budżetu państwa — NIK co roku ocenia, czy rząd prawidłowo i zgodnie z prawem wydatkował środki publiczne; (2) Kontrola realizacji inwestycji finansowanych ze środków UE lub publicznych oraz udzielania zamówień publicznych.
Punktacja: Wyjaśnienie roli NIK jako naczelnego organu kontroli państwowej (1 pkt). Pierwszy przykład zakresu działalności (1 pkt). Drugi przykład (1 pkt).

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela, a w tym celu może m.in. kierować wnioski do Trybunału Konstytucyjnego, wnosić skargi do sądów i interweniować w sprawach indywidualnych. Powołuje go Sejm za zgodą Senatu na pięcioletnią kadencję.
Punktacja: Rola RPO (stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji i innych aktach, kontroluje działania organów władzy publicznej, może m.in. wnosić skargi do sądów) – 2 pkt; sposób powołania (Sejm za zgodą Senatu, na 5 lat) – 1 pkt. Maksymalnie 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Sejm RP ma trzy kluczowe kompetencje, które dają mu przewagę nad Senatem: (1) Funkcja ustawodawcza: ustawę uchwala Sejm; Senat może zaproponować poprawki albo odrzucenie ustawy, ale Sejm może te uchwały Senatu odrzucić bezwzględną większością głosów. (2) Kontrola rządu: tylko Sejm udziela Radzie Ministrów wotum zaufania, może uchwalić konstruktywne wotum nieufności wobec rządu albo wotum nieufności wobec ministra i sprawuje kontrolę nad działalnością rządu. (3) Uchwalanie budżetu: ustawę budżetową uchwala Sejm; Senat może do niej jedynie wprowadzić poprawki w ciągu 20 dni, nie może jej odrzucić.

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **A**

3. (2 pkt) **1. P; 2. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–D, 2–B, 3–C, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–D, 2–B, 3–C, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) Trybunał Konstytucyjny; (2) Trybunał Stanu; (3) Najwyższa Izba Kontroli** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Funkcja kontrolna Sejmu polega na sprawowaniu przez izbę niższą parlamentu nadzoru nad działalnością Rady Ministrów oraz możliwości pociągnięcia rządu (lub pojedynczego ministra) do odpowiedzialności politycznej. Jednym z instrumentów realizujących tę funkcję jest konstruktywne wotum nieufności – Sejm może odwołać Radę Ministrów większością ustawowej liczby posłów (co najmniej 231 głosów), na wniosek co najmniej 46 posłów wskazujący imiennie kandydata na nowego Prezesa Rady Ministrów, co zapobiega długotrwałej destabilizacji rządu.
Punktacja: 1 pkt – poprawne wyjaśnienie funkcji kontrolnej Sejmu (nadzór nad działalnością Rady Ministrów, możliwość pociągnięcia jej do odpowiedzialności politycznej). 1 pkt – wskazanie i krótkie omówienie konkretnego instrumentu kontroli (np. konstruktywne wotum nieufności, interpelacje poselskie, komisja śledcza, absolutorium). Maks. 2 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Konstruktywne wotum nieufności (art. 158 Konstytucji RP): Sejm może odwołać Radę Ministrów wyłącznie wtedy, gdy jednocześnie wybiera nowego Prezesa Rady Ministrów bezwzględną większością głosów (co najmniej 231 posłów). Chroni to przed tzw. kryzysami negatywnej większości — sytuacją, gdy opozycja jest zdolna obalić rząd, ale nie potrafi zbudować własnej koalicji rządzącej. Prosty wniosek o wotum nieufności (stosowany np. we Włoszech czy Izraelu) pozwala obalić rząd bez konieczności wskazania następcy, co historycznie prowadziło do dużej niestabilności politycznej i częstych zmian rządów.
Punktacja: 1. Definicja konstruktywnego wotum nieufności: Sejm może odwołać Radę Ministrów tylko wtedy, gdy jednocześnie wybierze nowego premiera bezwzględną większością — uniemożliwia to obalenie rządu bez alternatywy – 1 pkt. 2. Porównanie z prostym wotum nieufności (samo obalenie rządu bez konieczności wybrania następcy, np. Włochy, Izrael) – 1 pkt. 3. Cel i skutki: zapobiega niestabilności rządowej, wymusza odpowiedzialność opozycji – 1 pkt. Razem 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: NIK to konstytucyjny, najwyższy organ kontroli państwowej w Polsce, podlegający Sejmowi. Bada działalność administracji rządowej, NBP, państwowych osób prawnych i innych jednostek pod kątem legalności, celowości i gospodarności. Różnice od ministerstwa: (1) NIK nie podlega Radzie Ministrów — jest niezależna od rządu; (2) NIK nie wydaje aktów prawnych — wyłącznie przeprowadza kontrole i składa wnioski.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Konstruktywne wotum nieufności to mechanizm, w którym Sejm może odwołać Radę Ministrów wyłącznie wtedy, gdy jednocześnie, bezwzględną większością głosów ustawowej liczby posłów, wybierze nowego Prezesa Rady Ministrów. Uniemożliwia to obalenie rządu bez wskazania jego następcy, co ogranicza ryzyko przewlekłego kryzysu rządowego. Warunkiem skutecznego zastosowania jest uzyskanie bezwzględnej większości głosów zarówno dla wniosku o odwołanie rządu, jak i dla wyboru nowego premiera w tym samym głosowaniu.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie mechanizmu (Sejm może odwołać Radę Ministrów tylko wtedy, gdy jednocześnie, bezwzględną większością głosów, wybierze nowego Prezesa Rady Ministrów) — 2 pkt. Wskazanie warunku (np. konieczność uzyskania bezwzględnej większości głosów ustawowej liczby posłów przy jednoczesnym wyborze nowego premiera) — 1 pkt. Łącznie 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 26 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	24–26 pkt
dobry (4)	20–23 pkt
dostateczny (3)	13–19 pkt
dopuszczający (2)	8–12 pkt
niedostateczny (1)	0–7 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/wos/ustroj-iii-rp**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.